

RUŽENEC NAŠEJ MILEJ PANEJ

Romano Guardini

RUŽENEC NAŠEJ MILEJ PANEJ

Romano Guardini

Nitra
2023

OBSAH

Predslov: Guardini a ruženec	11
Úvodná poznámka.....	15
Spôsob a zmysel modlitby ruženca.....	16
Krátky výklad tajomstiev	41
I. Úvod (vstup) do každého ruženca	43
II. Radostný ruženec.....	47
III. Bolestný ruženec.....	51
IV. Slávnostný ruženec.....	57
V. Návrh.....	63
 Doslov prekladateľa	66
Dodatok: Míľniky Guardiniho života.....	75

Alle Autorenrechte liegen bei der Katholischen Akademie in Bayern
Romano Guardini, Der Rosenkranz Unserer Lieben Frau
7. Taschenbuchauflage 2009
Matthias-Grünewald-Verlag, Ostfildern
© Preklad P. Jakub Rajčáni SVD
© Fotografie Anna Guthrie a obálka Radek Hanskut (Člověk a Víra)

ISBN 978-80-89688-45-6

– a máme tu hneď odmietanie alebo prinajmenšom nedôveru. To všetko netreba brať iste na ľahkú váhu, avšak tým ešte nie je povedané ani len to najmenšie o bytí a hodnote ruženca samotného. Začnime odzadu: modlitba je praludské konanie; preto dostáva zákony bytia, ktoré sa všade znovu vracajú. Ak sa teda u takého seriózneho náboženstva, akým je budhizmus, ktorý vznikol šesť storočí pred Kristom, nachádza nejaká forma modlitby, ktorá sa z istého zorného uhla podobá ružencu, potom to hovorí skôr za ako proti nemu. ... Prehánania neosvietených rečníkov sú zlé; ani ony však nesmú zakaliť pohľad na vec samotnú a o to menej smieme na ne odpovedať s takisto neosvietenou odmietavosťou. Čo sa napokon týka zneužití, tak tie by určite nemali byť obhajované; znamenalo však nejaké zneužitie niekedy skutočnú námietku proti tomu, čo ho znášalo? Existuje niečo dobré a vznešené, čo by mohlo byť uchránené pred zneužitím? Obávam sa, že to, čo mu nikdy neprepadne, nemá veľkú cenu. Človek zatiaľ ešte vždy zaobchádzal zle s tým, čo mu bolo dôležité, keďže jeho láska nemá starostlivú ruku. Na druhej strane nás to musí primäť k zamysleniu, že táto modlitba je vykonávaná v kresťanstve už takmer šesťsto rokov. Mnohí ju praktizovali a milovali – vari mali byť všetci tárari a nekresťania? a bol by taký úsudok sám kresťanský, v ktorom by sme boli vedení spravodlivosťou a bázňou voči náboženskému životu iného, ktorý predsa tiež verí v Krista? Ak poznáme dobre ľudí, na ktorých niet pochyb o kresťanskej vážnosti a na ktorých vidno, ako hlboko prijali ruženec do svojho života, potom budeme veľmi opatrní s takým úsudkom.

Teda v každom ohľade má zmysel, ak sa pýtame, čo vlastne znamená ruženec. Jednému to hlbšie odhalí, čo už vie a miluje; inému ukáže v pravej podobe, čo dovtedy videl zle; tretiemu zase dá najmenej pocit, že ide o niečo vážne, ľahkovážne usudzovať o čom by bolo nespravodlivé tak voči pravde, ako aj voči ľuďom.

II. REŤAZ ZRNIEČOK A OPAKOVANIE

Začnime pri tom, čo je na ruženci najnápadnejšie. V tejto modlitbe sa používa pomôcka, šnúra alebo reťazka so zrníčkami. Z týchto zrníek sú niektoré väčšie, alebo tiež odlišené väčším odstupom od iných. Každých desať menších patrí spolu k takým väčším a tvoria jedno „tajomstvo“. Takýchto tajomstiev má celá reťaz päť. Im predchádza akýsi úvod, tvorený malým krížikom, po ktorom nasledujú jedno väčšie a tri menšie zrníčka.

Kvôli úplnosti a pre tých, ktorým je toto celé cudzie, treba ešte doplniť, že existujú aj vedľajšie druhy ruženca, ktoré majú iné rozdelenia, avšak sú vždy používané iba na osobitných miestach. ... Okrem toho ruženec dostal aj navonok rozmanitú, neraz veľmi peknú a cennú podobu, ako sa to stáva pri veciach, ktoré majú ľudia v úcte a milujú ich. Niečo veľmi hodnotné a zároveň jemné môže byť okolo takého starého, vznešene vytvoreného ruženca, u ktorého vidno, že ho používalo a podávalo ďalej pokolenie za pokolením.

Túto reťaz zrníček si modliaci necháva klzáť pomedzi svoje prsty. Pri krížiku na začiatku recituje vyznanie viery. Pri každom malom zrnku Zdravas' Mária. Pri väčších, ktoré predchádzajú vždy jednej sade desiatich bežných zrníek, Otčenáš. Po každom tajomstve zasa doxológiu: „Sláva Otcu, i Synu, i Duchu Svätému, ako bolo na počiatku, tak nech je i teraz, i vždycky, i naveky vekov, amen“.

So znakom kríža sa to celé začína a končí.

Čo to znamená? Nie je táto „modlitbová šnúra“, ako hovoria kritici, už znakom toho, že ide o prejav nižšie postavenej zbožnosti? Nejde tu o niečo materiálne, čo priamo protirečí upozorneniu Ježiša „Boh je duch, a tí, ktorí ho uctievať, majú ho uctievať v duchu a v pravde“ (Jn 4,24)?

Modliť sa znamená pestovať kontakt s Bohom. Tento kontakt je život. Prejavy života sa však nedajú zosúladiť do jednej

podoby. Neexistuje žiaden predpis o tom, ako sa má uskutočňovať modlitba. Zjavenie hovorí o tom, kto je Boh a kto sme my, a s akým vnútorným postojom (*Gesinnung*) sa máme približovať k Bohu; no nehovorí, akým osobitným spôsobom sa má toto predstúpenie pred Boha a zotrvávanie pred Ním odohrávať. Ani slová, ako napríklad tie o duchu a pravde to nečinia – odhliadnuc úplne od toho, že bývajú väčšinou zle pochopené; keďže „duch a pravda“ neznamenajú žiaden rozpor s vonkajšou mocou a poriadkom. „Duch“ neznamená myšlienku, ale Svätého Ducha, ktorý pôsobil v Kristovi a na Turíce prevzal vedenie kresťanských dejín; a „pravda“ neznamená beztvárú vnútornosť, ale živý poriadok, v ktorom nás Kristus nasmeroval na Otca. Ešte aj v zdanlivo najmateriálnejšej modlitbovej forme sa môže tento poriadok a tento duch uchovať účinný, práve tak ako sa môže stratiť v každej forme modlitby, aj v tej zdanlivo najduchovnejšej a najvnútornejšej.

Existuje spôsob modlitby, v ktorom človek vyslovuje nejakú potrebu alebo zmýšľanie (*Gesinnung*) pred Bohom: prosbu, vďaku, ľútosť. Má to vykonávať úprimne a čisto, a jeho reč má siahať tak ďaleko, ako to, k čomu vnútorne lipne. Sem patrí Ježišovo varovanie pred mnohým hovorením. Ak si niekto myslí, že jeho prosba bude istejšie vypočutá, ak ju zopakuje desaťkrát, potom podľa Pánovho slova koná „ako pohan“; ak je jeho starosť poháňaná (nutkaná) k vyjadreniu, potom ju môže spokojne opakovať, aj desaťkrát alebo stokrát. Potiaľ, pokiaľ vedie túžba srdca, ostáva modlitba dobrá; až to, čo siaha ponad ňu, je zlé. Lepšie povedané, je to čosi, čo sa stavia voči Bohu nesprávnym spôsobom už od samého začiatku; totiž na „bľabotaní pohanov“ nie je zlé až piate alebo desiate opakovanie, ale už jeho začiatok, keďže sa neobracia na Stvoriteľa a Pána sveta, ale na „akéhosi Boha“, ktorého človek pri všetkej jeho veľkosti súri ako nejakého človeka k tomu, aby konal, čo tento človek chce.

Avšak existuje aj iná modlitba, v ktorej nejde o to povedať jednoducho to, čo „máme na srdci“, ale o zotrvávanie v Božej blízkosti. Táto modlitba inklinuje k tomu, aby používala stále menej slov; ale nie preto, že by sa vyčerpávala v povedanom, no preto, že vo svojom základe nemôže byť vôbec obsiahnutá v slovách. Možnože hovorí stále to isté, pomyslíme si len na takého svätého Františka, ktorý strávil celé noci volaním „môj Boh a moje všetko!“. Napokon odpadne aj toto slovo, a myseľ — ako hovoria duchovní majstri — vojde do oblasti bez formy. Pri tejto modlitbe má slovo len tú úlohu, že pomáha vnútornému hnutiu dostať sa na cestu, a mizne hneď, akonáhle splnilo svoju úlohu.

Napokon máme ešte tretí spôsob modlenia. Aj pri ňom ide takisto o prebývanie pred Bohom, o službu pred jeho tvárou, o vnútorné nachádzanie sa a upokojenie — avšak tak, že sa slovo stane súčasne riečiskom, v ktorom prúdi modlitba, a silou, ktorá ju drží v pohybe. V tom prípade sa nebudú vynárať stále nové slová, no budú sa vracat tie isté. Opakovanie bude tak vonkajšou formou modlitby a bude mať zmysel v tom, že necháva jeho vnútorné hnutie, aby bolo čoraz pokojnejšie a plnšie. Modlitbou tohto druhu sú napríklad litánie s ich mnohými, podobne stavanými zvolaniami a prosbami, v ktorých sa myšlienka mení len potichu. Sú prastaré; nachádzajú sa už v tom najprvotnejšom kresťanstve. Podobný spôsob modlenia sa ukazuje aj v používaní žalmov, keď sa medzi jednotlivé verše vkladá znovu vracajúce sa modlitbové zvolanie zvané „antifóna“. Aj ona sa vynára už v prvých časoch. A k tomuto druhu modlitby patrí aj ruženec.

Niekoľko by mohol namietať, že toto opakovanie musí spôsobovať (?) spovrchnenie (*Veräußerlichung*) modlitby. To sa samozrejme môže prihodiť; no potom to znamená, že to človek robí zle, a tu sme pri zneužití. Ale nemusí sa to stať, lebo opakovanie má aj pravý zmysel. Nie je vari prvkom celého života?

Čo iného je tlkot srdca ako opakovanie? Vždy rovnaké sťahovanie sa a rozpínanie, ale to spôsobuje, že krv koluje po tele. Čo iné je dýchanie ako opakovanie? Stále to isté dnu a von; ale ním žijeme. A či nie je celé naše bytie (*Dasein*) usporadúvané a podporované zmenou a návratmi? Vždy znovu slnko vychádza a zapadá, takže nastáva deň a noc; vždy nanovo sa začína na jar veľký kolobeh života, vystupuje nahor, dosahuje svoj vrchol a klesá. Čo možno namietnuť proti týmto – a mnohým iným – opakovaniam? Sú to poriadky, v ktorých napreduje rast, rozvíja sa vnútorná dispozícia, vystupuje do popredia tvar (*Gestalt*). Všetok život sa uskutočňuje v rytmoch vonkajších podmienok a vnútorného vykonávania – nemalo by to, čo je všade správne, byť dovolené aj v náboženskom živote?

Ruženec predstavuje určitú formu náboženského života. Jednotlivec si môže všimnúť, že mu je cudzia; to je jeho vec. Nesmie povedať, že táto modlitba je nezmyselná alebo nekresťanská, lebo tým by len ukázal, že nevie, o čo sa jedná.

Čo sa však týka retiazky so zrnkami, táto má očividne úlohu odľahčiť ducha od istých bremién vonkajšej pozornosti. Jedno zrníčko vedie modliaceho sa k ďalšiemu. Ich počet udržuje opakovania v určitej miere, rozpoznanej dlhou skúsenosťou ako správnej. Ak by to tak nebolo, musel by modliaci sa človek dbať na to, aby neostal pri príliš málo alebo neupadol do príliš veľa, a tým by sa odklonil od toho podstatného. Zrníčka ho zbavujú tohto rizika; počítajú namiesto neho... Takže predsa niečo technické? Isteže; ale vari neobsahuje celý život „techniky“? O všetkých veciach, aj o duchovných, sa vraví, že sa ich treba naučiť. No učenie sa deje skrze cvičenie; a „cvičenie“ neznamená nič iné, než že sa vyvinú „techniky“, cez ktoré potom ide konanie už „samé od seba“; presnejšie povedané, sila a pozornosť voči dôležitému zostávajú slobodné. Kým to človek ešte „nedokáže“, musíme prihliadať ku každému jednotlivému skutku a to skutočné tak nemá dostatočné miesto;

akonáhle to dokáže – to však znamená, že tam vznikla nejaká technika – stáva sa ono slobodným. Ružencová reťaz so zrníčkami nemá iný význam než toto.

III. SLOVO

Pri každom zrnku sa vyslovuje jedna modlitba; čiže slová, ktoré pochádzajú buď zo Svätého Písma alebo z kresťanského podania.

Slovo je niečo veľmi bohaté, živé, ba priam tajomné. Stavba z tónov a zvukov, v ktorých hovoriaci zdieľa počúvajúcemu to, čo v sebe nosí. Do istej miery by sa to mohlo udiť aj prostredníctvom jednoduchého výkriku – zdesenia alebo radosti, alebo náklonnosti – ale to by ešte nebolo žiadne skutočné slovo. To vzniká až vtedy, keď sa nevyjadruje vo zvuku len nejaký pocit alebo stav, ale súvislosť, zmysel, pravda. Zatiaľ čo hovorím, je v priestore súčasne prítomné slovo, a čo bolo dovtedy uzavreté vo mne, je teraz zjavné. Všetci, ktorí počujú slovo, môžu uchopiť to, čo som ním myslel. Potom doznie a zmysel je opäť vo vnútri, vo mne samotnom a v tých, ktorí ho poňali.

Pritom sa však niečo zmenilo: myslená vec sa stala slovom a ním zostáva. Predtým bola obsahom bytia a života; každopádne vnútorné slovo, ktoré človek hovorí k sebe samému, pretože vôbec nemôže žiť duchovne inak než v slovách. Teraz je to vypovedané a tým raz navždy zjavené. Jeho miesto po doznení reči síce viac nie je vo vonkajšej počuteľnosti, ale v pamäti tých, ktorí ho vnímali; táto pamäť je však skutočný priestor, v ktorom toto slovo môže byť vyhľadané a uvážené a z ktorého môže vždy znovu vystúpiť von do otvorenej reči... A ešte sa prihodilo niečo: dovtedy, kým mlčím, nesiem myslenú vec v sebe a som jej pánom. Aj keby to iný uhádol, ešte stále som to nepovedal. Ak to však poviem, potom ju dávam preč z môjho výhradného vlastníctva do oblasti existencie druhého. Riskujem vyjsť do voľného priestranstva a tým aj do nebezpečenstva. Teraz ju už